

**TA'LIM JARAYONIDA INTEGRATIV YONDASHUVNI
QO'LLASH ORQALI KONGRUENTLIK KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI**

Kamalova Dilobar Tairovna

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim nazariyasi
Kafedrasi o'qituvchisi*

Zamonaviy oliy ta'lim tizimi bo'lajak o'qituvchilardan nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishni, balki ularni integratsiya qila olish, muloqotda samimiylilik va uyg'unlikni namoyon etish kabi shaxsiy kompetensiyalarni ham talab etadi. Bu jihatdan "kongruentlik kompetensiyasi" tushunchasi muhim ahamiyat kasb etadi. U shaxsning o'z qadriyatlari, qarashlari va xatti-harakatlari o'rtasida uyg'unlikni ta'minlash qobiliyatini anglatadi.

Integrativ yondashuv esa ta'lim jarayonida turli fanlar, nazariy konsepsiyalar va pedagogik texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali shaxsiy va kasbiy rivojlanishni ta'minlaydi. Demak, kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirishda integrativ yondashuvni qo'llash ilmiy-nazariy asoslarni chuqur o'rganishni taqozo etadi.

Integrativ yondashuv ta'lim jarayonida fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish, o'quvchi yoki talabani yaxlit shaxs sifatida shakllantirishni nazarda tutadi. Pedagogika nazariyasida integratsiya nafaqat bilimlarni uyg'unlashtirish, balki shaxsning ijtimoiy, madaniy va psixologik jihatlarini ham qamrab oluvchi keng tushuncha hisoblanadi.

Masalan, pedagogika, psixologiya va metodika fanlarining integratsiyasi bo'lajak o'qituvchilarda shaxsiy sifatlar bilan bir qatorda kommunikativ, reflektiv va axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa kongruentlik kompetensiyasining shakllanishiga zamin yaratadi.

Kongruentlik kompetensiyasining nazariy mohiyatiga qaraydigan bo'lsak, uning nazariy asoslari uzoq davrga borib taqaladi. "Kongruentlik" atamasi dastlab psixologiyada (K. Rojers) qo'llanilgan bo'lib, shaxsning ichki kechinmalari, qadriyatlari va tashqi xatti-harakatlari o'rtasidagi uyg'unlikni bildiradi. Pedagogik kontekstdagi kongruentlik kompetensiyasi esa bo'lajak o'qituvchining:

- **bilimlari** (nazariy tayyorgarlik),
- **ko'nikmalari** (pedagogik faoliyatni tashkil etish),
- **munosabatlari** (samimiylilik, izchillik),
- **refleksiyasi** (o'z faoliyatini baholash va to'g'rilash) kabi tarkibiy qismlardan iboratdir.

Bu kompetensiya o'qituvchi faoliyatining samaradorligini oshiradi, talaba bilan muloqotda ishonchli muhitni shakllantiradi.

Integrativ yondashuv orqali kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari quyidagilardan iborat(1-rasm):

1-rasm. Integrativ yondashuv orqali kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirish.

Integrativ yondashuv ta'lim jarayonida nafaqat bilimlarni uyg'unlashtirish, balki shaxsiy kompetensiyalarni, jumladan kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Kongruentlikning tarkibiy qismlari sifatida bilim, ko'nikma, refleksiya, munosabat kabilar tushuniladi. (2-rasm)

Xulosalar:

1. Kongruentlik kompetensiyasi – bo'lajak o'qituvchi shaxsining ichki va tashqi uyg'unligini ta'minlovchi asosiy kompetensiyalardan biridir.

2. Integrativ yondashuv orqali bu kompetensiyani rivojlantirish nazariy jihatdan asoslangan va amaliy mexanizmlarga ega.

3. Innovatsion pedagogik texnologiyalar kongruentlikni rivojlantirishning samarali vositalaridan biridir.

Takliflar:

- Oliy ta'lim muassasalarida integrativ dars modullarini joriy etish;
- Kongruentlik kompetensiyasini baholash mezonlarini ishlab chiqish;
- Trening va reflektiv mashg'ulotlarni muntazam o'quv jarayoniga kiritish.
-

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. Boston: Houghton Mifflin.

2. Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1–22. <https://doi.org/10.17763/haer.57.1.j463w79r56455411>

3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

4. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Collier Books.

5. Хужаев, А. А. (2021). Интегратив ёндашув асосида педагогик компетенциялар шаклланиши. *Педагогика ва психология муаммолари*, 2(3), 45–52.

6. Rasulov, I., & Karimova, S. (2020). Integratsiya jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi. *O'zbekiston Pedagogika Jurnali*, 4(2), 33–41.

7. Hasanboeva, O. H., & Tursunova, M. T. (2022). Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda fanlararo integratsiyaning ahamiyati. *Ta'lim va Innovatsion Tadqiqotlar Jurnali*, 5(1), 65–72.

8. UNESCO. (2015). *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4*. Paris: UNESCO.

9. Karimov, U. (2019). Oliy ta'limda integrativ yondashuv asosida talabalarning shaxsiy va kasbiy sifatlarini rivojlantirish. *Ilmiy axborotnoma*, 11(2), 72–79.

10. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>